

Housle v Ústí nad Orlicí

Od 30. dubna do 4. května se v Ústí nad Orlicí uskutečnil 61. ročník Mezinárodní Kocianovy houslové soutěže, které se zúčastnilo šedesát šest houslistů z devatenácti zemí.

TEXT — PRAVOSLAV KOHOUT

Toto klání mladých houslových talentů do 16 let věku je zřejmě nejen nejstarší současnou soutěží tohoto druhu vůbec, ale nejspíše i jednou z nejrenomovanějších. O její kvalitě i náročnosti svědčí skutečnost, že laureáti a vítězové předchozích ročníků dnes jsou téměř bez výjimky předními představiteli umění houslové interpretace evropské a světové třídy. Soutěž probíhá ve čtyřech věkových kategoriích, zařazení určuje rok narození soutěžícího. Ta první, pro nejmladší, je jednokolová a skládá se z povinné skladby a volného programu. Zbývající tři kategorie jsou dvoukolové, první kola jsou anonymní (hráči vystupují pod vylosovanými čísly) a obsahují pouze povinnou skladbu. V druhém kole se hraje volný program určené minimální délky. Všechna kola jsou veřejná, a byl jsem překvapen

zájmem početného publika včetně místních občanů. Mezinárodní porota pracovala ve složení: Pavel Hůla (předseda poroty), Bohuslav Matoušek, Dana Vlachová, Pravoslav Kohout, Daniel Glineur (Belgie), Conrad Chow (Kanada), Savelii Shalman. Její práce byla namáhavá a náročná, byl to tak říkajíc „úvazek“ na celý den bez většího oddechu, s velkou zodpovědností a mnohdy velmi těžkým rozhodováním, protože nebylo žádného slabého výkonu a všichni účastníci projevovali dostatečnou míru talentu i přípravy. Z mého pohledu, či lépe poslechu, se v hodnocení soutěžících samozřejmě i zde promítal typický „krutý“ prvek všeho soutěžení – momentální dispozice, pořadí, náhoda apod., což ani tak nevyovídá o míře talentu a přípravy, jako o výjimečném stavu ve

krátkém extrémním výseku času. V soutěži, jako je tato, navíc hraje daleko větší roli i výběr a příprava vhodného soutěžního materiálu, jenž ne vždy se mi jevil šitý pedagogem na míru soutěžícího a někdy se nevyplatila jeho sice efektivní, ale v náročné soutěžní atmosféře riskantní složitost – jak z hlediska technické, tak hudební přesvědčivosti. V několika případech jsem měl pocit, že snížené body by měl dostat spíše pedagog a ne soutěžící. Bylo však zřejmé, že kvalita a zvláště technická připravenost i u těch nejmladších strmě narůstá a konkurence i mezi kvalitními houslisty bude stále nemilosrdnější, a to i kvůli stále se zvyšující kvalitě a počtu houslistů z dříve „provinciálních“ asijských oblastí. Roli v úspěchu budou hrát stále více i miniaturní rozdíly jak ve stylu a dokonalosti techniky a pojetí, tak i v momentálním vkusu publika, což se do jisté míry děje už i na soutěžích. Tato soutěž má jednu hezkou zvláštnost – každé kolo má svou „dětskou porotu“, složenou z vrstevníků soutěžících, kteří bez ohledu na „velkou“ porotu si soutěžící hodnotí a vyhlašují i své ceny. Bylo zajímavé posléze vidět jejich hodnocení, kupodivu se dost podobala hodnocením profesionální poroty. Není možné zde zmínit všechny zajímavé momenty či soutěžící, v podstatě každý účastník by si zasloužil zmínku, každý byl něčím zajímavý a slibný, bez ohledu na své umístění. Hodně kvalitních a zajímavých výkonů se v konečném součtu slévalo do množiny téměř stejného počtu bodů, a bylo velmi obtížné rozhodnout, která desetinná čárka rozhoduje. Z mého pohledu v některých kolech nebylo například mezi třetími cenami a čestnými uznáními téměř rozdílu kvality. Z podobného důvodu se proto dělily i některé hlavní ceny. Výkonů jednoznačně vyčnívajících nad ostatní bylo skutečně jen několik málo, a je o to více potěšující, že absolutním vítězem soutěže se stal čtrnáctiletý vítěz III. kategorie **Daniel Matejčka**, jeden z dalších důkazů pedagogického umění prof. Ivana Štrause. Matejčovo provedení Ysaïyovy 3. sólové sonáty „Ballade“ by mohlo být součástí i pražskojarního výkonu, o tomto talentu určitě uslyšíme stále častěji. Je velmi pravděpodobné, že s mnohými dalšími jmény oceněných se setkáme v budoucnu na profesionálních koncertních pódii. I proto zde uvedu každé tři hlavní ceny i s příslušnou skladbou laureáta, neboť toto více

než jiné ilustruje současnou úroveň soutěže i soutěžících.

V I. kategorii byla povinnou skladbou 1. věta Martinů *Sonatina G dur*. Za nejlepší provedení skladby Martinů uděluje Nadace B. Martinů zvláštní cenu. Mám však pocit, že jeho svět je do určitého věku těžko pochopitelný, byť noty jsou hrátelné. Tuto a 1. cenu získala devítiletá **Estelle Presler** ze Švýcarska suverénním provedením *Cikánských melodií* P. de Sarasateho, o druhou se dělily desetiletá **A. K. Tralla** (Estonsko, Sarasateho *Introdukce a Tarantella*) a osmiletá **Yesui Tulgat** (Mongolsko, 3. věta z Kabalevského *Koncertu D dur*), třetí cenu dostala devítiletá **Jaroslava Stěpaněnko** (Ukrajina, Kreisler: *Preludium a Allegro*).

Ve II. kategorii bylo povinnou skladbou Kreislerovo *Preludium a Allegro ve stylu G. Paganiniho*. Byla nejméně výrazná, maximální bodování u nikoho nedosáhlo stejné výše jako v ostatních kategoriích. Proto nakonec 1. cena udělena nebyla a o druhou se podělili dvanáctiletí **Milan Kostelenec** (ČR, Bach: *Siciliana a Presto g moll*, Wieniawski: *Polonéza D dur*) a **Sofia Vasecka** (Lotyšsko, Telemann: *Fantazie č. 10*, Zarzycki: *Mazurek*). O třetí cenu se dělili **Sergej Skeledžija** (Srbsko, Sarasate: *Introdukce a Tarantella*, Bruch: *1 věta z koncertu*), **Ada Kuruscu** (Turecko, Mendelssohn: *1. věta z koncertu*) a **Daniel F. Guttmann** (Rakousko, Wieniawski: *Caprice č. 3*, Sarasate: *Andaluz*, Paganini: *Cantabile*).

III. kategorie byla nejzajímavější. Povinnou skladbou byl Falla – Kreisler: *Španělský tanec*. Vítězem kategorie se stal čtrnáctiletý **Daniel Matějčka** (ČR, Sibelius: 1. v. koncertu, Ysaÿe: *Sonáta č. 3 Ballade*), který se stal poslěze i absolutním vítězem soutěže. 2. cenu získala patnáctiletá **Milena Pioruńska** (Polsko, Prokofjev: 1. v. *Koncertu D dur*, Sarasate: *Carmen Fantasy*) a třetí cenu získali dokonce čtyři soutěžící: **D. Kalamir** (Srbsko, Wieniawski: *Caprice 4*, Saint-Saëns: 1. v. *Koncertu č. 3*, Čajkovskij: *Melodie*), **J. Liodden** (Norsko, Bloch: *Baal Schem*, Kroll: *Banjo and Fiddle*, Suk: *Appassionato*), **J. H. Freytag** (Německo, Sarasate: *Cikán*, Wieniawski: 3. v. *Koncertu d moll*), **K. Seiden** (USA, Suk: *Píseň lásky*, Paganini: *Caprice 24*, Beethoven: 3. v. *Koncertu D dur*).

Povinnou skladbou IV. kategorie byla *Serenáda D dur* J. Kociána. 1. cenu obdržela **Ugne Katinskate** (Litva, Čajkovskij: 2. a 3. v. *Koncertu D dur*), 2. cenu **Kristian**

Daniel Matějčka

Mráček (ČR, Wieniawski: *Caprice 4*, Chausson: *Poème*). 3. cena se opět dělila: **R. Ch. Volpato** (Itálie, Sarasate: *Cikán*, Alard: *Fantazie „La Traviata“*), **M. Hager** (ČR, Wieniawski: *Variace op. 15*, Bloch: *Baal Schem*), **K. Klin** (Německo, Lvov: *Koncert a moll*, Paderewski-Kreisler: *Melodie*, Kabalevskij: *Rondo*).

Velmi perspektivními talenty se mi jeví i někteří z těch, co nedosáhli z různých důvodů výraznějšího ocenění, ale cítím v nich potenciál, který v budoucnu může ještě velmi překvapit. Musím však dodat, že význam soutěží je dnes trochu přeceňován, soutěžní trofeje sice mohou usnadnit cestu k úspěchu, ale v dlouhodobé umělecké pověsti a kariéře hrají nakonec úlohu umělecké i lidské vlastnosti a kvality, jež soutěžní zkratka nepojme.

Zmíním ještě mimořádnou péči a pozornost, kterou organizaci soutěže věnuje město a jeho vedení. Ústí nad Orlicí má starostu, jenž svým kulturním rozhledem a pochopením pro podobnou činnost snad nemá u nás konkurenci. Organizačním týmem soutěže v čele s paní Lipenskou by mohla závidět mnohá jiná slavná mezinárodní soutěž. Souběžně se soutěží probíhá festival, jenž velmi inspirativně a aktivně zaštiťuje nena-podobitelná osobnost **Pavla Šporcla**. Jeho jméno a umění bylo zjevně silným magnetem i pro soutěžící, tím spíše, že on si denně našel čas být mezi nimi, poslouchat je, radit jim a povzbuzovat je. Festivalové koncerty jsem slyšel jen dva, ale oba by zářily ve špičkové úrovni i v nejnáročnějším světovém sále. **Kvarteto**

Zemlinského dnes zjevně dosahuje světových uměleckých parametrů, jejich provedení Zemlinského *Smyčcového kvartetu č. 1* a Dvořákova *Kvarteta G dur* op. 106 bylo nezapomenutelné. Je neuvěřitelné, kolik úžasných kvartetních souborů se do dnešního dne u nás zrodilo, myslím, že žádná jiná země v současnosti není takovou „kvartetní velmocí“. Pavel Šporcl přímo rozdivočil posluchače všech pokolení ohňostrojem emocí sršícího z jeho **Gipsy Way Ensemble**, kde se snoubí žár cikánského improvizáčního talentu s inteligentní a důvtipnou transformací houslové virtuózní klasiky.

Ústí nad Orlicí, jeho soutěž i festival, jsou krásným příkladem, jak může kultura a hudba na nejvyšší úrovni žít i v místech, která jsou od velkých center kultury vzdálena. Étos a nadšení představitelů, obyvatel i podnikatelů z Ústí nad Orlicí zahanbí i Prahu. ✘